

Patron

Szkoła nosi imię **Bohaterów Powstania Styczniowego**. Bohaterów, którzy w latach 1863-1864 poświęcili swe życie, by rzeczywistością stało się marzenie wolnej Polski. Wszystkich, także tych, których nazwisk nigdy nie poznamy, niezidentyfikowanych żołnierzy spoczywających w wielu rozrzuconych po całym kraju powstańczych mogiłach.

Powstanie Styczniowe (1863-64) było najdłuższym powstaniem narodowowyzwoleńczym w historii Polski. Rozpoczęło się 22 I 1863, ostatnich powstańców schwytano w 1865, wybuchło pod wpływem wzrostu nastrojów patriotycznych w Królestwie Polskim kontrolowanym przez carską Rosję, po tzw. odwilży posewastopolskiej (manifestacje patriotyczne) oraz w rezultacie polityki margrabiego A. Wielopolskiego. Bezpośrednią przyczyną wybuchu była tzw. branka. Powstanie było przygotowywane przez obóz „Czerwonych”, którzy stworzyli konspiracyjną strukturę władz powstańczych (tajne państwo polskie). Dnia 22 stycznia 1863 Komitet Centralny Narodowy przekształcił się w Tymczasowy Rząd Narodowy i ogłosił manifest oraz dekrety uwłaszczeniowe. Plan powstań-czy zakładał opanowanie części Królestwa Polskiego, m.in. Płocka, gdzie miał się ujawnić tymczasowy Rząd. Plan ten nie został zrealizowany.

W powstaniu brały udział nieregularne, słabo uzbrojone oddziały, które prowadziły walkę partyzancką. Starcia rozwinęły się na wiosnę 1863 i objęły całe Królestwo. Podjęto też próbę wzniecania walki na Litwie, Wołyniu i Ukrainie, lecz bez większego powodzenia. Rozwój powstania utrudniała rywalizacja między „czerwonymi” a „białymi” o władzę oraz brak jednolitego dowództwa wojskowego. Pierwszym dyktatorem miał być L. Mierosławski, który jednak nie zdołał objąć dowództwa. 10 marca 1863 kolejnym dowódcą ogłosił się generał M. Langiewicz, ale po tygodniu został zmuszony do wycofania się do Galicji. Uporządkowanie działań powstańczych przyniosła dyktatura R. Traugutta (od października 1863). Przewaga wojskowa Rosjan była jednak tak duża, że stopniowo opanowali sytuację. Większe oddziały powstańcze walczyły do wiosny 1864. Z 10 na 11 kwietnia 1864 roku aresztowano R. Traugutta. Ostatni oddział powstańczy został rozbity na wiosnę 1865. Ogółem w powstaniu styczniowym stoczono ponad 1,2 tys. bitew i potyczek (największe: pod Małogoszczą, Skalką, Grochowskimi, Opatowem, Żyrzynem). Najbardziej znanymi dowódcami byli: M. Langiewicz, J. Hauke- Bosak, D. Czachowski, M. Heidenreich-Kruk, E. Taczanowski. Klęska powstania rozpoczęła okres brutalnej rusyfikacji Królestwa Polskiego. Powstanie Styczniowe miało charakter partyzancki. Z reguły z armią rosyjską walczyły małe oddziały złożone z kilkunastu do kilkudziesięciu osób.

Walki toczyły się również w okolicach Igołomi. Dnia 9 lutego oddziały powstańcze w sile 20 ludzi przeszły przez wsie Wawrzeńczyce i Igołomię w kierunku Tropiszowa, niszcząc herby carskie i zabierając z kasy celnej w Igołomi 30 rs. W tym samym czasie widziano oddziały powstańcze w sile 10-30 ludzi w Tropiszowie, Biurkowie i Wysocicach, skąd zabierały furaz dla koni. Dnia 4 maja słyszymy o oddziale Jana Szewnowskeigo –Jaworskeigo złożonego także z chłopów, operującego na terenie Igołomi. Do potyczek o większym znaczeniu na terenie Ziemi Proszowickiej doszło w okresie, gdy z Kielecczyny ustępował przed Rosjanami dyktator gen. Marian Langiewicz. Dnia 21 marca resztki armii pod dowództwem brygadiera Śmiechowskiego, cofając się przez Wiślicę ku Igołomi, usiłowały przejść wzdłuż kordonu nad Wisłą do Galicji. Wówczas doszło pod Igołomią do potyczki, w której powstańcy zostali przez Moskali częściowo rozbici, część pomordowano. W kolejnej potyczce 4 maja pod Pobiednikiem startł się inny oddziałek powstańczy, „żuawi śmierci” sformowany w Krakowie pod dowództwem Stefana Malczewskiego, został on jednak przez nieprzyjaciela również częściowo rozbity, a częściowo uszedł za Wisłę. Jedną z ostatnich potyczek na Ziemi Proszowickiej w okresie Powstania Styczniowego był bój 15 sierpnia 1863. Mały oddział powstańczy pod dowództwem płk Aleksandra Taniewskiego wkroczył do Kongresówki w okolicy Cła i stoczył z Rosjanami w okolicach Czernichowa krwawą potyczkę. Zginęło wówczas 28 powstańców, z których 21 (niezidentyfikowanych) pogrzebano na cmentarzu w Igołomi. Znajduje się tu pomnik ku czci poległych, ufundowany w roku 1964 ze składek dawnej Gromadzkiej Rady w Igołomi. Pomnikiem tym opiekują się uczniowie naszej szkoły

Z Igołomią związane są również postacie Artura Grottgera oraz Adama Chmielowskiego. Grottger, malarz, który ogromną większość swych prac poświęcił Powstaniu Styczniowemu, na terenie Igołomi rysował swój słynny obraz Kucie kos z cyklu

Gminne Centrum Edukacji w Igołomi

Polonia, przenosząc na karton wnętrze istniejącej do dziś kuźni. Uczestnikiem Powstania Styczniowego był również urodzony w Igołomi Adam Chmielowski - brat Albert, opiekun bezdomnych, beatyfikowany przez Papieża Jana Pawła II w 1983 roku, a sześć lat później zaliczony w poczet świętych. Urodził się 20 sierpnia 1845 roku w rodzinie rosyjskiego urzędnika komory celnej w Cle. Państwo Chmielowscy mieszkali w domu nr 53 w Igołomi. Po śmierci ojca Adama, matka wyjechała z nim i pozostałymi dziećmi do Warszawy. Imię Brata Alberta nosi igołomskie Gimnazjum

Andrzej Kudła